

Vzájemný vztah stavby a mimořádného „mobiliáře“

Anderle Jan

Na příkladu chrámu sv. Bartoloměje v Plzni je diskutována otázka možného ovlivnění koncepce stavby zamýšleným pořízením sochy Madony Plzeňské a domnělou liturgií s ní spojenou.

Působení architekta Johanna Philippa Joendla na jižním Plzeňsku

Aubrechtová Alena

O činnosti architekta Johanna Philippa Joendla na jižním Plzeňsku máme informace z literatury, kde jsou uvedeny realizace jeho návrhů v Blovicích a v Hradišti na panství hraběte Jana Nepomuka Karla Krakovského z Kolovrat. Otázkou Joendlova působení při přestavbě zámku Hradiště se zabývali Hana Hanzlíková a Luboš Lancinger v elaborátu stavebně historickém průzkumu zámku. Během průzkumu archivního fondu Velkostatku Merklín došlo k nálezům archivních pramenů, které přinášejí další dílky do skládačky velmi útržkovitě dochovaných dokladů o působení tohoto významného architekta na panstvích hraběte Krakovského z Kolovrat.

Kdy(ž) v Praze hořelo, aneb co víme a co nevíme o velkém požáru staroměstského bloku Sixtova domu

Bartoš Ladislav

Od roku 2018 probíhá operativní průzkum a dokumentace několika objektů v domovním bloku tvořícím jižní frontu Staroměstského náměstí, dotčených přestavbou na hotel. Jedná se zejména o domy čp. 553 (Sixtův dům), 556 (U Černého slunce), 547 (U Kamenného ptáka) a několik dalších objektů. Příspěvek je zaměřen na jedno z badatelských témat, spojující některé nálezové situace ve všech uvedených domech. Jde o stopy masivního požáru z doby vrcholného středověku. S nimi souvisí další otázky: Jaké jsou možnosti poznání podoby zástavby před požárem? Jak datovat požár a co je známo o obnově po této katastrofě? Sledujeme stopy jednoho, nebo několika požárů? Příspěvek shrnuje aktuální stav a limity našeho poznání středověké reality.

Loreta, loretánská kaple, nebo gloriety? Osmiboká stavba v zámeckém parku v Horšovském Týně.

Beránek Jan

Cílem příspěvku je informovat o heuristické fázi bádání, týkající se solitérní centrální stavby, jež se nachází v nejvyšším bodě zámeckého parku v Horšovském Týně. Výrazná pohledová dominanta byla dosud většinou odborné literatury považována za stavbu ryze zahradního účelu, klasicistní vyhlídkový gloriety. Charakter stavby, stejně jako epigrafický fragment však dokládají její renesanční původ. Znovu se tak otevírá otázka existence „nejstarší české lorety“, či spíše loretánské kaple, a na to navazující další výzkum, jenž by měl objasnit téma stavební úlohy, typologické souvislosti a další uměleckohistorické otázky.

Bytový dům typu Gmünder

Cikán Martin

V rámci příspěvku bude prezentován výsledek operativního průzkumu bytových domů v Plzni Zátíší. Průzkum se zaměřil především na genezi domu typu Gmünder a stavební vývoj jednotlivých domů určených k demolici. Příspěvek vznikl v rámci grantového programu DKRVO Moderní architektura.

Kout na Šumavě superpozice sýpky a pivovarské lednice

Cikán Martin

Historické centrum obce Kout na Šumavě tvoří do značné míry výjimečný celek panského sídla, k němuž navazuje poměrně rozsáhlý komplex hospodářských staveb vrchnostenského dvora a pivovaru. Mezi dominantní stavby patří také sýpka umístěná na st. p. č. 80/1. Cílem příspěvku je informovat o předběžných výsledcích operativního průzkumu sýpky a pivovarské lednice situované pod sýpkou včetně návaznosti k domu čp. 119.

Průzkum hrobky v kostele Povýšení sv. kříže ve Štáhlavech

Čechura Martin

Kaple Povýšení sv. Kříže byla vystavěna v roce 1810 na nově zřízeném hřbitově z podnětu tehdejšího majitele Štáhlavského panství, hraběte Vojtěcha Černína z Chudenic (1745-1816). Stavbu navrhl a provedl stavitel a architekt Antonín Pichler. Dřevěný oltář a pískovcový náhrobek, který se nachází uprostřed kaple, vytvořil sochař Ignác II. Michal Platzer (1757-1826), syn známého pozdně barokního sochaře a řezbáře, plzeňského rodáka Ignáce Matěje Platzera (1717-1787). V souvislosti s připravovanou rekonstrukcí hřbitovního kostela Povýšení s. Kříže byl proveden endoskopický průzkum hrobky rodin Černínů a Valdštejnů. Výsledkem je podrobná dokumentace prostoru hrobky a sedmi dochovaných rakví příslušníků rodin Černínů a Waldsteinů, držitelů štáhlavského panství.

Pár poznámek k zámkům u dveří 17. až 19. století

Ebel Martin

Příspěvek se zaměří na dva okruhy. Prvním jsou nejpodstatnější proměny mechaniky zámků. Jsou dobře patrné ze znaků viditelných zvenku. Druhým je definice přechodného typu zámku na pomezí nezapuštěných a zapuštěných (zadlabaných) - tzv. špaletového zámku.

Areál NKP Zámek Jindřichův Hradec, Starý pivovar č. p. 2- SHP

Hanzlíková Hana

Zámecký pivovar v Jindřichově Hradci představuje jeden z nejvýznamnějších českých souborů staveb tohoto typu. Naše hodnocení se z jeho areálu zabývá budovou Starého pivovaru č. p. 2. Zde nejcennější části vznikly v jednom stavebním období v 16. století a za přímé účasti italského stavitele. Radikálním zvratem v organizmu domu byly zásadní, ale dlouhodobé opravy a stabilizace po požáru z počátku 18. století. Probíhaly zřejmě až do období klasicismu. Poslední významnou etapou vývoje stavby je období 19. století, kdy byl modernizován provoz. Informace o tomto časovém úseku čerpáme z dochovaných plánů. Stavebně historický průzkum proběhl v r. 2008 a mohl tak dokumentovat stav objektu, provozních zařízení, ještě před zhoubným požárem budovy v r. 2011. Zasažena byla hlavně rozsáhlá horní a podkrovní patra s trámovými stropy na dřevěných sloupech, mohutné konstrukce krovů a autenticky dochované technologické prvky provozu.

Torzo kaple při severní části transeptu kostela v Plasech – souvislosti, možnosti datování

Hauserová Milena

Výrazné tvarosloví stavebních pozůstatků románské sakrální stavby při severním transeptu klášterního kostela v Plasech dovoluje vřadit zdejší nálezy do okruhu staveb u nás i v zahraničí, které využívají příbuzný architektonický aparát. Jejich společným znakem je nápadně hutné a bohatě tvarově vyvinuté článkování. Již několik generací badatelů formulovalo názor na souvislosti těchto staveb a na datování jejich vzniku (D. Líbal – tzv. vinecká skupina, A. Merhautová – skupina kostelů severozápadních a severních Čech, D. Prix – hrabišický okruh). Návrh časnější datace dolní hranice možného počátku jejich výstavby reaguje na současný stav diskuse o dataci významných románských přestaveb zejména domů ve Wormsu a Bamberku. Návrh na rozšíření datačního rozmezí staveb na našem území, které vykazují výtvarné znaky příbuzné tvarosloví starší etapy výstavby domu ve Wormsu, byl předložen k diskusi jak v souvislosti s výzkumem románské etapy kláštera v Kladrubech (Nováček, K. 2010) a kostela v Potvorově (Hauserová, M. 2012). Zatím našel odezvu pouze v okruhu badatelů zabývajících se raněstředověkými elitami. S představou prohloubení dolní hranice uvažovaného časového pásma koreluje i nový přírodovědně založený pokus o datace kostela ve Vroutku. Plaský nálezy, který vykazuje některé detaily podobné dochovaným detailům klášterního kostela v Kladrubech, tvarosloví kostela v Potvorově a má znaky blízké i rysům dalších pozdněrománských staveb, je příležitostí znovu otevřít otázku souvislostí tohoto výtvarného proudu a datace staveb, které vznikly v okruhu jeho vlivu.

Příspěvek se na závěr okrajově dotkne i typologické stránky zaniklé stavby, s jejíž rekonstrukcí je třeba vyčkat do publikace nálezů ze severní strany transeptu klášterní baziliky.

Od misálu po varhany - kostel sv. Marka v Těchobuzi ve světle nových zjištění

Holeček Josef

Drobný filiální kostelík sv. Marka v Těchobuzi poblíž Pelhřimova je příkladem venkovské sakrální stavby s mimořádně vrstevnatými dějinami, které se na první pohled zcela skrývají. Dosavadní umělecko-historické poznatky, nekomplexněji popsané v soupise památek z roku 1906 a částečně ve zprávách KSSPPOP v Českých Budějovicích z let sedmdesátých měly kostel za gotický, z první poloviny 14. století, a přisuzovaly mu pouze jednu větší barokní přestavbu na konci století sedmnáctého. Podrobný stavebně-historický průzkum však odhalil přinejmenším další dvě vrstvy pozdně gotické, jednu pozdně renesanční, dokonce tři barokní a další dvě v průběhu století devatenáctého. Ty všechny poměrně dobře dokumentují charakter vztahu místního patronátu k farnosti, respektive svatostánku.

Drobná a skromná jednodílná stavba s obdélníkovým presbytářem skrývá kromě překvapivého množství stavebních vrstev i řadu velmi cenných umělecko-historických prvků, dle nichž lze usuzovat, že ačkoliv se kostel stal po třicetileté válce filiálním, je pravděpodobné, že jeho význam byl v kontextu nikoliv nedůležité obce větší, než vypadá. Tento význam jen podtrhuje fakt, že v kostelíku kázal ve dvacátých a třicátých letech 19. století Bernard Bolzano, který se do vsi uchýlil na zámek k Hoffmannovým poté, co mu bylo zakázáno přednášet na pražské univerzitě, a i on sám se přičinil jistou měrou na úpravách kostela.

Proporční souvislosti západního portálu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Plasích

Chaloupka Jakub Růžička Petr

V souvislosti s celkovou opravou kostela Nanebevzetí Panny Marie v areálu bývalého cisterciáckého kláštera v Plasích byla provedena podrobná dokumentace drobné nálezové situace na jižní fasádě boční lodi kostela. Situace byla známá a fotograficky dokumentována již v 80. letech 20. století. Tehdy byla oproti dnešku více skryta pod omítkovými vrstvami. Jedná se o petroglyfy (ryté geometrické graffiti), které zaujmou provedením, umístěním, ale i předpokládaným středověkým původem. Analýza této nálezové situace nás vede k domněnce, že se může jednat o skrytý etalon pro zdejší stavbu. Tuto domněnku se pokusíme demonstrovat prostřednictvím proporčních analýz vybraných prvků kostela. Jedním z nich je i nedávno odhalený západní portál.

Trnová čp. 2 – příběh jedné usedlosti

Karel Tomáš Chmelíř Václav

Roubený obytný dům selské usedlosti čp. 2 v Trnové je svým řešením typický pro daný region. Dům je velmi kvalitně řemeslně zpracovaným dokladem roubené obytné stavby ze závěru 18. století. Historický a stavební vývoj usedlosti odkazuje na řadu obecně uplatňovaných principů a je do značné míry modelovým příkladem vývoje středně velkého selského statku na Plzeňsku. Výjimečné je uchování stavby se zásadním podílem historických detailů, které má v regionu již jen velmi málo srovnatelných příkladů. Stalo se tak díky tomu, že od roku 1936 nebyl dům obýván, ale jen udržován, život se tehdy přesunul do nového domu. Po propadnutí klenby sklepa nastala v posledním desetiletí eskalace chátrání. Během zahájené opravy bylo zjištěno, že jádro domu pochází již z doby kolem roku 1670, tehdy se však jednalo o srub z kuláčů, datovaný zárubní vstupu do černé kuchyně. Detail tohoto řešení byl nalezen během nedávné opravy. Stěny domu byly celkově obnoveny jako roubené r. 1798, následné úpravy přinesly zejména zvětšení oken a dveří ve světnici. Tyto procesy byly ukončeny a zakonzervovány téměř před jedním stoletím.

Obec Trnová (okres PS) přišla s iniciativou záchrany chátrající památky, bezprostředně ohrožené vzhledem k havarijnímu stavu, problematickému umístění a majetkovým poměrům. Cílem je komplexní řešení stabilizace a obnovy zástavby bývalé zemědělské usedlosti včetně jejího následného zpřístupnění pro veřejnost pro účely prezentace historie, tradičního řemesla, a života, edukace, a pro činnost místních spolků. Roubený dům bude prezentován ve stavu daném posledními úpravami z doby kolem roku 1900, tedy i s obnovenou doškovou krytinou, vnější chlebovou pecí, původními dveřmi, okny, podlahami, lepenicí na stěnách a stropech. Interiér bude sloužit jako ukázka dobové kultury bydlení a s oživením lidových tradic během roku. Budou využity autentické předměty z původní domácnosti majitelů statku.

Petr Rožmberský badatel, spisovatel, editor, redaktor (1952-2019)

Mikota Petr

Průřez rozsáhlým dílem významného badatele, který se podílel na zrodu Dějin staveb. Více než 400 článků s celkovým rozsahem téměř 5000 stran z několika oborů archeologie, historie, onomastika, kastellologie, stavebněhistorický průzkum, dějiny techniky. Bude prezentována bibliografie v elektronické podobě.

Osady skautů táborníků na řece Střele

Mikota Petr Neuvirt Miroslav

Po první světové válce se v masovém měřítku rozvinula hnutí, která přiváděla širokou veřejnost do přírody. S tím bylo spojeno i zřizování ubytovacích kapacit. Ty se vyvíjely od stanů a jednoduchých přístřešků k samostatným chatám i řadovým koloniím. Příspěvek se zabývá koloniemi chat, které budovali členové tzv. Skautů táborníků. Bude představena osada, která se zachovala na původním půdorysu s řadou dochovaných stavebních detailů z doby vzniku tj. z počátku 30. let. Díky deníku osady je možno sledovat její výstavbu.

Zaniklé středověké venkovské kostely na Lounsku

Nová Eliška Nový Miroslav Skopec Jaroslav

V průběhu průzkumu a dokumentace středověké venkovské sakrální architektury v okrese Louny v rámci projektu NAKI byla věnována pozornost i zaniklým stavbám. Příspěvek prezentuje doklady zaniklé sakrální architektury získané v terénu průzkumem mladších staveb (relikty zdiva, architektonické prvky atd.), jejich mobiliáře (středověké zvony, křtitelnice) i výpověď archivních pramenů.

Známa neznámá "Dukla" v Dolních Věstonicích

Novotná Dana

„Dukla“ je neoficiální název základny archeologického ústavu v Dolních Věstonicích. Zatímco nálezy učiněné na katastru obce a v okolí jsou světově proslulé, o dějinách „Dukly“ donedávna nebylo nic známo, což bylo způsobeno i tím, že obec byla jako čistě německá celá přesídlena. Objekt byl součástí okrsku novokřtěnců, kteří dostali vymezené místo před branou a zdá se, že i po jejich vyhnání a opuštění celého areálu zůstalo fyzicky zachováno více budov, než bylo dosud známo.

„Dukla“ je neoficiální název základny archeologického ústavu tzv. Dolních Věstonicích. Zatímco nálezy učiněné na katastru obce a v okolí jsou světově proslulé, o dějinách „Dukly“ donedávna nebylo nic známo, což bylo způsobeno i tím, že obec byla jako čistě německá celá přesídlena. Objekt byl součástí okrsku novokřtěnců, kteří dostali vymezené místo před branou a zdá se, že i po jejich vyhnání a opuštění celého areálu zůstalo fyzicky zachováno více budov, než bylo dosud známo.

Historické krovy venkovských středověkých kostelů na okrese Louny

Panáček Michal Otáhal David Kyncl Tomáš Skopec Jaroslav

Příspěvek je součástí projektu Proměna středověkého venkovského kostela jako symbolu duchovní tradice a lokální identity řešeného v programu NAKI. Shrnuje výsledky několika let dokumentace a výzkumu krovových konstrukcí a souvisejících detailů, které se dochovaly na středověkých venkovských kostelech na okrese Louny.

Příběh bohyně lovu, aneb jak jsme hledali jelena; dějiny a stavební vývoj loveckého zámku

Diana

Patrný Michal Gersdorfová Zlata

Lovecký zámek Diana u Rozvadova je (nejen) odborné veřejnosti znám jako poněkud neobvyklá stavba, jejíž autorství bývá připisováno Janu Blažejovi Santinimu. Byl vystavěn hrabaty z Kolovrat ve 30. letech 18. století, a za dobu své existence prošel několika výraznými změnami; pozornosti historiků umění a architektury však doposud úspěšně unikal (čest výjimkám). V loňském roce proběhl konečné stavebně historický průzkum, který začal poněkud neobvykle – hledáním dřevěné sochy jelena...

Stavebněhistorický průzkum, archeologický výzkum a obnova objektu někdejšího středověkého konventu zrušeného premonstrátského kláštera Louka u Znojma.

Peška Marek Kolařík Václav Staněk Pavel Zika Vratislav

V rámci obnovy objektu „Stará škola“ byl v letech 2017 až 2021 proveden postupně stavebně historický průzkum, archeologický výzkum a další zjišťovací sondy. Objekt byl původně západním křídlem středověkého konventu a jeho jádro pochází z první poloviny 13. století. Cílem příspěvku je předložit nejnovější poznatky, které se týkají nejstarších dějin kláštera.

Hospodářská budova kladrubského kláštera

Profant Michal Krček Jakub

Hospodářská budova situovaná na jižním okraji areálu bývalého kláštera benediktinů v Kladrubech (okr. Tachov) v návaznosti na hostinský dům se vstupní bránou byla poprvé důkladněji zhodnocena až v rámci stavebněhistorického průzkumu SÚRPMO z roku 1975. Mojmír Horyna tehdy zdůraznil kvality architektonického řešení stavby, které vcelku umně uspokojuje jak nároky na reprezentativní vzhled nástupního prostoru vlastního kláštera, tak požadavky na funkční zajištění hospodářských funkcí objektu. Aktuálně dokončený průzkum, založený na nové interpretaci nálezových situací, přehodnocení výpovědi písemných pramenů i dendrochronologickém datování dřevěných prvků, vnáší do stávajícího stavu poznání řadu více či méně podstatných korekcí. Ty se týkají jednak stavebního vývoje a funkčního řešení samotné hospodářské budovy, jednak jejího poměru k navazujícímu hostinskému domu. V příspěvku se dotkneme také problematiky dlouhá léta užívaného označení budovy jako „malých stájí“, které je s ohledem na povahu stavby nelogické a z historického hlediska

Věž borského hradu, známá – neznámá

Procházka Zdeněk

V roce 2021 byl v souvislosti s přípravou knihy o městě Boru (okres Tachov) a jeho památkách proveden průzkum hradního bergfritu. Při té příležitosti byla získána nová dendrochronologická data, která výrazně posunula naše znalosti o stavební historii věže.

Byšičky, kostel sv. Petra a Pavla

Racková Eliška Slavík Jiří

Kostel v působivé situaci na návrší je jediným pozůstatkem zaniklé středověké obce. Operativní dokumentace a stavebně historický průzkum prováděné v průběhu oprav dovolily výrazně pozměnit dosavadní představy o stavebním vývoji kostela, v jehož sakristii byla spatřována apsida románského kostela. Průběžné provádění dokumentace.

Hrádek u Nechanic – cesta za tou pravou romantikou

Racková Eliška

V roce 2021 byl zahájen parciální stavebněhistorický průzkum hlavní budovy zámku Hrádek u Nechanic zaměřený na stropy 1. patra a krovy. I když se jedná o „mladou“ stavbu z let 1839–1855, nabízí překvapivé množství podnětů k úvahám o stavebním a stylovém vývoji jedné z nejvýznamnějších staveb české neogotiky.

Počátky hradu Houska

Randus Petr

Počátky středověkého hradu Houska je možno hledat jinde, než jen v tom, že hrad postavil Přemysl Otakar II. Pro řešení tohoto problému je však nutno sáhnout daleko více do historie. Je však pravdou, že jde pouze o teorii, ale na druhé straně ani výstavba hradu Bezdězu Přemyslem Otakarem II. není nikde listinně potvrzená.

Kostol sv. Ladislava v Nepochloch (okres Martin). Príspevok k histórii stavby a jej obnovy.

Reřkovská Adriana

Stredoveký kostol sv. Ladislava bol postavený na vyvýšenine nad obcou Nepochali v okrese Martin v podhorí Veľkej Fatry. Svojou architektúrou sa radí k vidieckym jednolodovým gotickým sakrálnym stavbám s rovným uzáverom svätejny a predstavanou západnou vežou, v neskorej gotike z oboch strán obštanovanou miestnosťami s výraznou fortifikačnou funkciou. V interiéri svätejny a dnešného podkrovia lode sa zachovali vzácne nástenné maľby z druhej tretiny 14. storočia až začiatku 15. storočia, ktoré sú predmetom súčasného náročného reštaurovania.

Zámek v Blansku. Stavební vývoj ve světle nových zjištění

Stětina Jan

Příspěvek seznamuje s výsledky průzkumů pozoruhodného komplexu zámku v Blansku (okr. Blansko). Průzkumy, realizované na zámku i v budovách předzámčí v uplynulých letech, doložily komplikovaný stavební vývoj areálu, jež naznačuje i působivá hmotová skladba především jižního a západního křídla zámku s dominantou schodišťové věže. Podařilo se identifikovat gotické jádro, situované ve vývojově složitém jižním křídle i postupný růst objektu v průběhu 15. a 16. století, završený přestavbou za Žalkovských z Žalkovic v závěru 16. století. Renesanční čtyřkřídla stavba byla znovu přestavěna v 17. století, kdy vznikl zejména arkádový trakt jižního křídla. Novověké úpravy již zámek dispozičně neobohatily a byly z velké části setřeny adaptací na muzeum po roce 1960. Renesanční jádro má i rozsáhlý, trojkřídový komplex předzámčí. Hlavní mezníky stavebního vývoje komplexu dokresluje i několik nově získaných dendrodat, k dispozici jsou i výstupy z archeologického výzkumu nádvoří, řada dílčích pozorování z oprav fasád a vysokou výpovědní hodnotu mají i výsledky archivního bádání.

A co když to bude kouřit?

Šanda Martin

Proběhlý stavebněhistorický průzkum „úřednického domu“ v areálu veltruského zámku přinesl i zajímavé poznatky, týkající se roku 1833 budované nové kuchyně. Už byla vybavena sporákem a protože šlo bezpochyby o žhavou novinku, patrně její použití způsobovalo jisté obavy, které se odrazily i v poněkud nečekaném řešení obvodového zdiva. Samozřejmě se nabízí možná srovnání, jedno velmi zajímavé přímo v areálu veltruského zámku.

Tři drobné poděbradské domky aneb malé dějiny jedné rodiny

Šanda Martin

Stavebněhistorický průzkum tří drobných domků v poděbradské Fügnerově ulici přinesl závěry, z hlediska stavebních dějin vlastně poměrně banální. O to zajímavější je ovšem sondou do životních peripetií těch, kteří je v poslední čtvrtině 19. století vybudovali a následně obývali.

Opatská rezidence cisterciáckého kláštera v Plasích. Přehled výzkumu v letech 2015-2022

Široký Radek Profant Michal Šístek Václav Waldman Marcela

Severovýchodní část areálu cisterciáckého opatství v Plasích plnila vždy reprezentativní funkci ve vazbě na hlavní vstupní bránu do areálu. Původně menší středověká rezidence byla výrazně rozšířena vrcholně barokní novostavbou nové prelatury (J. B. Mathey, 1693–1698), zahrada za ní byla později uzavřena ambity (J. B. Santini-Aichl, cca 1710-1720). Na obvodu klášterního areálu však nebyla plánovaná velkorysá barokní přestavba dokončena a pod vrstvami mladších přestaveb se zde dochovaly relikty budov původní středověké rezidence i ohrazení kláštera. Přehled poznatků z archeologického a stavebně historického výzkumu, který není dosud ukončen, je zároveň pozvánkou na prohlídku v současné době rekonstruovaných objektů.

Několik poznámek k hradní kapli na Bezdězi

Varhaník Jiří

Výjimečné řešení raně gotické bezděžské hradní kaple právem vyvolávalo intenzivní zájem odborné literatury. Je proto více než zářející, že v novějších pracích, věnujících se tomuto tématu, byl ignorován příspěvek významného francouzského autora, který předložil pozoruhodné srovnání bezděžské kaple a nevelkého kostela sv. Jana v portugalském Santarému, opatřené v chórové partii ochozem v tloušťce zdiva. Vedle toho je třeba zdůraznit otázku rozsahu doplňků a výměn architektonických článků při rekonstrukci kaple na počátku 20. století, již dosavadní literatura věnovala jen zcela nedostatečnou pozornost.

Zaniklá střílna na hradě Bubnu (o. Plzeň - sever)

Varhaník Jiří

Oboustranně špaletovaná střílna parkánové bašty měla poměrně nevelkou průstřelnici přibližně čtvercového tvaru a její vnější špalety se mírně rozevíraly směrem ven, přičemž parapet prudce klesal přibližně pod úhlem 45o. Úsek zdiva nad střílnou i s překlady, kryjícími její vnější špaletu a mírně stoupajícími dovnitř, však zanikly ještě před opravou v roce 1991, kdy bylo zaniklé zdivo opětovně dozděno přibližně na předchozí úroveň, výrazně zkomolen. Průstřelnice totiž byla nápadně zvýšena a opatřena vodorovným překladem z jediného velkého plochého kamene. O necelých sedm let později tento nový překlad již na svém místě nebyl. V roce 2008 došlo havárii zdiva, při níž se zřítilo severní nároží parkánové bašty a v roce 2013 se zřítíl zbytek jejího zdiva.

K otázce původní podoby hradní kaple na Buchlově

Varhaník Jiří

Bližší poznání vzorného raně gotického prostoru, právem přičítaného buchlovské hradní kapli, vyvolalo kdysi dokonce záměr její rekonstrukce, k níž naštěstí nedošlo. Srovnání s ostatními známými kaplemi přemyslovských hradů vede k určitým pochybnostem, které připouštějí možnou alternativní interpretaci stavebního vývoje této mimořádně pozoruhodné části hradu.

Pecínov (o. Rakovník), nástin historického vývoje krátkého úseku pražské silnice

Volfová Eva

Osada Pecínov byla součástí Nového Strašecí od svého počátku, na sklonku 16. století. Postupně se rozvinula zejména podél trasy frekventované silnice vedoucí z Prahy do Rakovníka a dále na západ. V Pecínově, spravovaném v 16. a 17. století městskou kancelář, se vybíralo hlavně clo a prováděla se jen ta nejnужnější údržba silnice. Osada, poddanská ves podřízená poddanskému městu křivoklátského panství, patrně dobře prosperovala a začala se proto dynamicky rozrůstat zejména v 18. a 19. století. Postupně došlo i ke spojení se sousedním Rynholcem (panství smečenské). Osídlení vznikalo a rostlo z počátku zcela živelně, alespoň tomu nasvědčovala jeho urbanistická osnova. Novodobý vývoj byl násilně přerušen objevem strategických surovin v podloží, lupku a žáruvzdorných jílovců, počátkem 40. let 20. století. Zánik Pecínova, silnice, vesnice, zahrad a polností, nastal ve 2. polovině 20. století v souvislosti s těžbou cenných surovin povrchovým způsobem. Zástavba se likvidovala v 5 etapách od r. 1964 do r. 1974.

Uhlové domy rámovej konštrukcie na Sečovsku

Volovár Maroš

Vo východoslovenskom mestečku Sečovce (okr. Trebišov) a v troch neďalekých obciach sa zachovalo niekoľko prízemných domov rámovej konštrukcie s uhlovým pôdorysom, stavaných medzi rokmi 1890 – 1937. Napriek podobnému veku a koncentrácii v jednej oblasti sú vzájomne dispozične vyhranené – uhlový pôdorys každého podmienili vždy iné prevádzkové a urbanistické okolnosti. Domy nie sú pamiatkovo chránené a väčšinu z nich čaká blízky zánik.

K některým novým objevům na hradech jihovýchodní Moravy (Křídlo, Nový Šaumburk, Šaumburk a Starý Světlov)

Vrla Radim

Stručné pojednání o vybraných aktuálních nálezech na hradních zříceninách JV Moravy; Křídlo – při průběžné dokumentaci hradu byly po přivalových deštích objeveny pozůstatky doposud neznámého objektu v čele dispozice jádra, jehož zdi dosahují šířky cca 3m; s velkou pravděpodobností se jedná o donjon. Nový Šaumburk – v rámci záchranných prací, které na hradě probíhají od roku 2020, mohl být zkoumán zbytek interiéru v místech předpokládané vstupní věže; s velkou pravděpodobností se však jedná o bývalou hradní kuchyni. Šaumburk – Díky činnosti Spolku hradu Nový Šaumburk byly nalezeny pozoruhodné architektonické detaily, dokládající kvalitní architektonickou výbavu tohoto pozoruhodného hradu. Jedná se o pozůstatek kružbového okna a díly osmibokého sloupu, podpírajícího průvlak trámového stropu. Starý Světlov – V rámci záchranných prací, probíhajících zde v prostoru zřícenin hradního paláce, byly dokumentovány doklady složitějšího stavebního vývoje objektu i další cenné stavební detaily (interiérové a exteriérové omítky, barvené maltové podlahy, vřetenové schodiště a podobně).

Kaple sv. Bartoloměje při klášterní bazilice Nanebevzetí Panny Marie v Plasích - příspěvek k jejímu datování

Waldmannová Marcela Chudárek Zdeněk Šístek Václav Šneberger Jiří

Aktuální archeologický výzkum odhalil východní, západní a část severní zdi zaniklé kaple sv. Bartoloměje při severním křídle transeptu kostela Nanebevzetí Panny Marie, baziliky někdejšího cisterciáckého kláštera Plasy. Překvapivá je zejména podoba exteriéru torz obvodových zdí, naprosto odlišná od ostatních poznaných částí kostela. Západní zeď byla založena v místě staršího pohřbu.

Stará lékárna v Lázních Kynžvart

Zeman Lubomír Kůt Karel

Lázně Kynžvart jsou známé především svým zámeckým areálem bytostně spjatým s rodem Metternichů. Samotné městečko vždy zůstávalo neprávem stranou zájmu. Přes všechny zhoubné požáry, které jej postihly v průběhu 19. století, se zde zachovaly četné doklady starší zástavby. Ty však, přestože vypráví příběh celé městské komunity, nejsou příliš známy. Jedním z tajemných dokladů historického vývoje malého lázeňského městečka je i dům čp. 182 v Zámecké ulici, který je spojován s lékárenským provozem. Příspěvek představí zachovanou dispozici pozdně barokního domu, včetně originálních stavebních detailů a konstrukcí, s poměrně netradičním otopným zařízením, jehož smysl zatím není jasný.